

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

На правах рукопису

Баяновська Марія Романівна

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
САМОДІЯЛЬНИХ ДИТЯЧИХ І МОЛОДІЖНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ
(НА МАТЕРІАЛАХ ЗАКАРПАТТЯ)

13.00.05 – соціальна педагогіка

13.00.01 – теорія та історія педагогіки

А в т о р е ф е р а т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 1996

00755369 (Z)

АВ 33.838

Дисертація в рукопис.

Робота виконана в Ужгородському державному університеті.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор
Володимир Васильович Сагарда

Офіційні опоненти - доктор педагогічних наук, професор
Тетяна Іванівна Сушенко

- кандидат педагогічних наук, ст.науко-
вий співробітник
Зверєва Ірина Дмитрівна

Провідна установа - Волинський державний університет
ім.Лесі Українки

Захист відбудеться "1" березня 1996 року о 15.00 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 01.01.34 в Київ-
ському університеті імені Тараса Шевченка
(252017, м.Київ, вул. Володимирська, 60).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Київського
університету імені Тараса Шевченка.

Автореферат розіслано "31" січня 1996 року.

Вчений секретар
спеціалізованої ради

О.В. ПЛАХОТНИК

ЛННБ ім. В. Стефаника
ЛН України

AB - 33.858
- 1 -

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дисертаційного дослідження полягає у порівняльному аналізі історичного досвіду в галузі виховання радянського і сучасного періодів, розкритті основних тенденцій і суперечностей розвитку соціально-педагогічних умов формування особистості нового типу.

Самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання в усі часи свого функціонування виступали в ролі синтезуючої ланки між школами, де виникали дитячі й юнацькі осередки, і позашкільними навчально-виховними закладами та соціально-громадськими інститутами. Крім того, вони створювали необхідний простір для безпосереднього контактування з соціальним середовищем, тобто виконували ще й функції соціального виховання молоді.

Проблема самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, зокрема, скаутських, розглядалася вченими-науковцями тривалий час досить односторонньо. Ряд дослідників проблем дитячого і молодіжного рухів І.Гордін, В.Коротов, В.Лебединський, Е.Монозон визнавали його як воєнізовану, буржуазну систему виховання, нехтуючи гуманістичними цілями "Скаутингу". На нашу думку, недостатньо обґрунтованим є твердження окремих авторів (Л.Алієва, Л.Балясна, В.Вульфів, І.Гордін, В.Лебединський, В.Ханчин) щодо заснування скаутського руху вперше Р.Ваденом-Пауеллем у 1907 році. Ними з'ясовано, що засновником цього руху є американський письменник і натураліст Ернест Сетон Томпсон (1902 р.). У роботі "Історія Пласту" Леонід Вачинський пише: "...В Америці р.1902 славний письменник і артист маляр, знаменитий дослідник звірят, ловець вовків, приятель Індіан Ернест Сетон Томпсон назвав товариство "Товариство "березової кори", "Індіанськими хлопцями" або "Американськими хлопцями скаутами"... заслуги Е.С.Томпсона полягають у тому, що він перший у світі в 1902 р. заснував перший гурток молоді, увів у пласт романтизм, поезію, порядок і дисципліну та любов до природи"⁴.

1 Вачинський Леонід. Історія Пласту //Пчілка.-Ужгород.-1928.-
VI річн.- ч.7.-С. 202-204.

Дослідження проблеми соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у дисертації базується на історичних джерелах становлення національної системи виховання України (розпочинаючи від епохи запорозького козацтва і в сучасних умовах) - на сформульовані положення авторами в "Основах національного виховання" та "Концепції національного виховання".⁴

У ході дослідження ми враховували, що в Україні розвивалася своя національна система виховання дітей і молоді, яка найбільш яскраво відображена в діяльності самодіяльного дитячо-молодіжного об'єднання "Пласт". Основною ознакою "Пласту" є вітчизняні культурно-історичні традиції і духовність українського народу. Як показало наше вивчення, елементи скаутського виховання лише частково використовуються самодіяльними дитячими і молодіжними об'єднаннями.

Згідно з принципом гуманізації в дисертації розглядаємо діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, здебільшого гуманістичного спрямування, тільки у співставленні з іншими (зокрема і об'єднання негативного характеру).

Наведені нами вище основні тенденції, стан розвитку педагогічних аспектів проблеми діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань зумовлюють вибір теми дисертаційного дослідження.

Особливо актуальним і своєчасним є науковий аналіз таких суспільно-педагогічних реалій, як: нові підходи до здійснення загальних засад державної молодіжної політики, науково-теоретичної розробки концепції соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; своєрідність становлення дитячого і молодіжного рухів, педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Закарпатті; зародковий стан діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, особливо в плані здійснення концепції

-
1. Основи національного виховання: Концептуал. положення (За заг. ред. В.Г. Кузя та ін. - К.: Інформ.-вид. центр "Київ", 1993. - (ч.1). - 152 с. Концепція національного виховання // Поч. школа. - 1995. - № 2. - С. 48-53.

національного виховання; врахування сучасних теоретико-практичних (суспільно-педагогічних) позицій щодо розвитку самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; важливий напрям педагогіки співробітництва - діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

На шляхах розвитку системи народної освіти та педагогічної думки в Україні невіддільно формувалися соціально-педагогічні основи діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань. Значний внесок зроблено в цьому плані вченими-педагогами і громадськими діячами України, зокрема, Г.Сковородою, М.Драгомановим, С.Русовою. Ці проблеми знайшли відображення в публікаціях А.Алексюка, Я.Бурлаки, М.Гей, В.Заслуженока, І.Зверевої, Б.Кобзаря, Л.Коваль, Ю.Руденка, С.Сушенка, В.Усенка, М.Ярмаченка.

У період демократизації суспільства важливі дослідження цієї проблеми започаткували такі науковці, як: М.Головатий, В.Головенько, А.Гатенюк, С.Корнієвський, В.Прилуцький, О.Вишневський, С.Губко, І.Дмитрик, П.Дроб'язко, Ю.Руденко, М.Стельмахович.

За кордоном у цій галузі дослідницького пошуку працюють: Е.Бенфілд, Р.Браунгард, М.Бессінджер, Н.Гросс, А.Даллін, З.Зелений, Д.Кесслер, В.Маккелан, Д.Манісні, Д.Ріордан, В.Толоц, С.Уацт, Р.Темпест, В.Шляпентох.

Провідні тенденції дитинознавства і молодіжної політики ґрунтовно розкриті в історичних наукових доробках М.Аркаса, І.Гриценка, М.Грушевського, Д.Дорошенка, М.Карабелова, А.Кашенка, І.Крип'якевича, А.Лотоцького, І.Огієнка, В.Сарбея, Д.Яворницького.

Специфікою позначені тенденції становлення педагогічних засад діяльності дитячих і молодіжних об'єднань в умовах Закарпаття - частини Української держави, що протягом тисячоліття піддавалося національному і соціальному поневоленню чужоземцями. Громадські діячі в своїй науково-творчій діяльності не оминули педагогічних проблем (брати Ю. і М.Брашайки, А.Волошин, В.Гренджа-Донський, О.Духнович, Ю.Воршош-Кум"ятський, Ю.Ревая).

Окремі історико-педагогічні питання діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у різні періоди їх розвитку розглядають відомі сучасні вчені Закарпаття: В.Гомоннай, С.Жупа-

нин, В.Задорожний, А.Ігнат, І.Коломієць, О.Опаленик, В.Русин, В.Сагарда, П.Федака.

Науково-педагогічна творчість представників української діаспори, зокрема, Л.Вачинського, М.Вайди, С.Пап-Пугача, П.Стерча, Ю.Химинця, Ю. і С.Шерегіїв, М.Шпонтака, М.Шербея служить пропаганді і поліпшенню діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

Дослідницька робота здійснена згідно з відомою сучасною інтегральною моделлю виховного процесу, що включає: освітньо-виховні інститути суспільства, які беруть участь у вихованні дітей та молоді; об'єктивні умови і суб'єктивні фактори, за яких відбувається процес виховання; педагогічно доцільні і випробувані засоби й організаційні форми виховання; система науково обґрунтованих методів і прийомів виховання, що враховує специфічність завдань учасників виховного процесу і є синтезуючим елементом системи виховання в сучасних умовах.

Проблема змісту і форм організації життєдіяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань знайшла відображення в працях науковців та громадських діячів української діаспори Г.Вашенка, З.Зеленого, С.Сірополька.

Значну увагу дослідженню структурних компонентів цілісного процесу виховання приділяють вчені В.Бутенко, Г.Вашенко, Л.Коваль, Т.Кудрін, О.Ладатко, В.Лісовський, І.Мар'єнко, І.Мартинюк, Д.Ольшанський, С.Сірополько, М.Стельмахович, Е.Сявков, І.Ткаченко.

У ході розбудови державності незалежної України створені концепції системи розвитку виховання (І.Бех, Ю.Галон, В.Моляко, О.Киричук, О.Опаленик, В.Сагарда).

Вивчення дисертаційних робіт засвідчує, що дослідження соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в теорії виховання поки що відсутнє. Вивчаються лише окремі питання даної проблеми. Ю.Поліщук дослідив проблему національного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів у діяльності молодіжних об'єднань України

в 20-і роки.¹

У кандидатській дисертації І.Осадчого приділена належна увага самодіяльному характеру життєдіяльності підлітків і молоді, який ефективно формується у процесі цілеспрямованої соціалізації.²

Дисертація Л.Бабенко "Педагогічні умови формування почуття милосердя в учнів профтехучилищ" розкриває суть поняття "милосердя" в системі морального виховання.³

Докторська дисертація Б.Муканової присвячена педагогічним основам взаємодії вчителя і учнів у формуванні і розвитку соціальної активності підлітків.⁴

Проблема дослідження полягає в аналізі теоретичних основ соціального виховання підростаючих поколінь у різні періоди історичного розвитку самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань та можливостей їх синтезу з навчально-виховним процесом сучасної освітньо-виховної системи згідно з "Концепцією національного виховання".

Об'єкт дослідження - діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

Предмет дослідження - педагогічні основи діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

Мета дослідження - розробка концепції соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у соціально-виховній системі добровільних рухів (на матеріалах освітньо-виховних закладів Закарпаття в контексті

- 1.Поліщук Ю.Й.Національне виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів у діяльності молодіжних об'єднань України в 20-і роки: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. - К., 1995. - 23 с.
- 2.Осадчий І.Г.Організаційно-педагогічні умови формування соціального досвіду учнів сільських шкіл: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. - К., 1994. - 24 с.
- 3.Бабенко Л.В. Педагогічні умови формування почуття милосердя в учнів профтехучилищ: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. - К., 1993. - 20 с.
- 4.Муканова Б.И.Педагогические основы взаимодействия учителя и учащихся в формировании и развитии социальной активности подростков: Автореф. дис. ... докт. пед. наук. - Алма-Ата, 1992. - 50 с.

їх взаємодії з дитячими і молодіжними утвореннями).

Завдання дослідження:

1. Дослідити історико-педагогічний аспект становлення і розвитку самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Україні і на цьому фоні обґрунтувати соціально-педагогічні основи їх творчої діяльності у цілісній структурі виховного процесу;

2. Проаналізувати освітньо-виховну систему Закарпаття в контексті її соціальної взаємодії з системою діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань;

3. Визначити основні шляхи, потенційні можливості самодіяльних дитячих і молодіжних утворень у формуванні особистості свідомого громадянина України;

4. Розкрити і науково обґрунтувати дієвість, ефективність регіональної концепції виховання підростаючих поколінь.

Гіпотеза дослідження. Ефективність системи діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань зростатиме за умов: розробки та впровадження на рівнях державотворчої політики в суспільно-педагогічну і соціальну практику концепції соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; постійної взаємодії об'єктивних умов і суб'єктивних факторів у вихованні особистості засобами самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; розробки соціальних механізмів профілактики негативних тенденцій у діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, досягнення оптимізації їх роботи.

Методологічною основою дослідження є: теорія наукового пізнання, філософські вчення про виховання і розвиток особистості, положення про діалектичний зв'язок і взаємозумовленість суспільних явищ та процесів; принципи історизму, науковості, гуманізації, гуманітаризації, демократизації; положення щодо єдності загальнонародського і національного, пріоритету духовних цінностей, формування особистості в процесі активної творчої діяльності; ідеї про самовиховання і саморозвиток особистості; використання інноваційного потенціалу молоді.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали психолого-педагогічні закономірності розвитку особистості і становлення її індивідуальності; Декларація про державний суверенітет, концептуальні положення Державної національної прог-

рами "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), Закон України "Про об'єднання громадян", Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні", "Концепція національного виховання"; педагогічні концепції видатних українських педагогів і мислителів, здобутки народної педагогіки. У ході дослідження враховувались положення міжнародних документів: Загальна декларація прав людини, Конвенція ООН про права дитини.

Розробляючи програму дослідження, ми виходили з положення щодо важливості врахування історичних, етнонаціональних, регіональних особливостей.

Основні джерела дослідження: матеріали колишнього Центрального архіву ВЛКСМ (ф.1,18,23), колишнього Центрального державного архіву РСФРС (ф.298), Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ф.1,7), державного архіву Закарпатської області (ф.2, 50, 62, 65, 72, 93), Державного архіву Львівської області (ф.3); документи і матеріали Міністерства освіти України - 25; періодичні видання самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань різних періодів дослідження - 97 номерів журналів та газет; роботи і публікації з проблем діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань - 63 праці і статті; роботи сучасних науковців української діаспори та закордонних дослідників - 22 праці і матеріали; Календар товариства "Просвіта" (20-30-ті роки) - 16 номерів; Календар культурно-просветительного общества имени Александра В.Духновича (20-30-ті роки) - 19 номерів; Календар альманах українського народного Союзу (Нью-Йорк) - 17 номерів; Календар "Слово" (Торонто) - 18 номерів; матеріали журналу "Пластун" - 24 номери; документи і матеріали самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань - 28; мемуари і спогади членів спілки молоді різних історичних періодів - 4; науково-популярна і художня література - 21; науково-методичних збірників, посібників і підручників - 40; матеріали журналу "Пчілка" - 84 номери. Загалом: 461 джерело.

Для розв'язання поставлених завдань і перевірки вихідних припущень використовувався комплекс методик: теоретичний аналіз філософської, історіографічної, соціологічної,

психолого-педагогічної та методичної літератури; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду в аспекті досліджуваної проблеми; методи: 1) діагностичні (анкетування, інтерв'ювання, бесіди, тести, моделювання педагогічних ситуацій); 2) обсерваційні (пряме і непряме спостереження, самоспостереження, самооцінка); 3) емпіричні (констатуючий і формуючий експеримент); 4) праксиметричні (аналіз результатів діяльності і поведінка вихованців); 5) метод соціометрії та ретроспективного аналізу; 6) ознайомлення з архівними документами, їх систематизація, критичний аналіз, порівняння і співставлення отриманих фактів; 7) метод втілення ідеї засобом портретної характеристики; 8) вивчення і порівняльний аналіз літературних джерел, докторських і кандидатських дисертацій з питань самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

Дослідження проводилося в 1988-1994 рр. у три етапи.

Перший етап (1988-1990 рр.) характеризується теоретичним осмисленням проблеми, визначенням об'єкту, предмета, мети і завдань дослідження; вивченням філософської, історичної, соціологічної, психолого-педагогічної, методичної літератури, передового досвіду організації діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у Закарпатській, Тернопільській, Львівській областях, нормативних документів Міністерства освіти України, опрацюванням архівних джерел з обраної теми; накопиченням, систематизацією та первинною обробкою дослідницьких матеріалів.

Другий етап (1990-1993 рр.) пов'язаний з урахуванням етнічної специфіки районів Закарпатської області, з апробацією одержаних результатів дослідження соціально-педагогічних основ діяльності дитячих і молодіжних об'єднань, здійсненням запровадження отриманих результатів у соціально-педагогічну практику.

На третьому етапі (1993-1994 рр.) вивчалися теоретичні і практичні аспекти діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; перевірялась ефективність кінцевих результатів за критеріями якісних особистісних змін учасників самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; узагальнювались результати дисертаційного дослідження, формулювались висновки в плані: теоретико-методологічному, науково-методичному, діяльнісно-практичному. З урахуванням потреб соціально-педагогічної практики визначалися ме-

тодичні рекомендації щодо поліпшення діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Україні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у розробці концепції соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань незалежної України; науковому обґрунтуванні особливостей розвитку самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань на основі врахування регіональних особливостей; взаємозв'язку поліетнічного і мононаціонального складу навчально-виховних закладів різних типів і рівнів.

Теоретична значущість дослідження полягає у розгляді проблеми самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань як невід'ємної складової "Концепції національного виховання"; інноваційного підходу до розробки регіональної освітньо-виховної системи (в контексті її соціальної взаємодії з самодіяльними дитячими і молодіжними об'єднаннями).

Практична значущість дослідження: розроблено науково-методичні рекомендації щодо діяльності дитячих і молодіжних об'єднань у їх взаємодії з самодіяльними, неформальними, суспільними формуваннями дорослих; взаємозбагачення змісту навчально-виховного процесу в освітняських закладах різного типу і системи позашкільного виховання; визначенні шляхів впровадження пошуку нових форм, засобів використання потенціалу суспільних рухів гуманістичного спрямування для формування особистості.

Вірогідність результатів дослідження забезпечена: методологічним обґрунтуванням вихідних позицій дослідження, теоретичним підходом до розробки концепції соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань; використанням комплексу взаємодіючих методів дослідження; структурно-системним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалів; адекватністю логіки дослідження його меті, предмету і завданням.

На початку радянського періоду процес виховання виступав суверенною галуззю. З одного боку, відбувалося творче розв'язання національної системи освіти виховання, а з іншого - зовнішній вплив здійснювався через загальнодержавні, державні установи. Проте в Україні процес виховання був підпорядкований радянській педагогіці. Проте наприкінці 1980-х років

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалися в Ужгородському державному університеті, Тернопільському педагогічному інституті, ~~Винницькому~~ державному університеті ім.Лесі Українки (при вивченні психолого-педагогічного та історико-народознавчого циклів); у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (Закарпатська, Херсонська, Чернігівська області, Гродненський обласний інститут удосконалення вчителів (Беларусь); у співпраці з науковцями Центрів карпатики та гунгарології; у створенні при бібліотеках тематичних каталогів з історії самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у Закарпатті, проведенні "круглих" столів, занять-панорам, публічних лекцій з питань діяльності дитячих самодіяльних та юнацьких об'єднань, сюжетно-рольових і ділових ігор з пластового виховання (бібліотека для дітей ім.Д.Вакарова, обласна бібліотека для юнацтва); з урахуванням положень, визначених у розпорядженні Президента України Л.Д.Кучми "Про комісію з підготовки документів щодо впровадження прогресивних форм і методів підприємницької діяльності в Закарпатській області" в Ужгородському районі Закарпатської області; концептуальні положення дослідження відображені в публікаціях автора: (див.: список публікацій автора, с.19-22 автореферату дисертації); важливі ідеї і результати дослідження обговорювалися на засіданнях розширеної Ради Творчої спільноти вчителів України в 1990 та 1991 рр., членом якої є дисертант; на засіданні кафедри педагогіки, психології та методики викладання Закарпатського інституту методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; у багаторічній педагогічній практиці дисертантки як директора Ужгородського районного Будинку дітей та юнацтва.

На захист виносяться:

1. Концепція соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у конкретному регіоні.

2. Обґрунтування соціально-педагогічної взаємодії освітньо-виховної системи з самодіяльними дитячими і молодіжними об'єднаннями, що зумовлюється цілісно-системним підходом у вихованні.

3. Положення щодо залежності ефективності дослідження діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань від умов дотримання загальнопедагогічної структури виховного процесу.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку основної використаної літератури і додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено проблему, об'єкт, предмет, мету і завдання, його наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, сформульовано положення, що виносяться на захист.

У першому розділі - "Самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання в Україні (історико-педагогічний аспект)" - особливо увагу приділено впливу системи козацької педагогіки на виховання, суть якого полягала в тому, що теорія і методика виховного процесу відображала потреби, інтереси, права як окремої особистості, так і груп молоді. Фактично це була лицарська педагогіка, в якій органічно поєднувалося героїчне і гуманістичне начало. Найбільш відомими самодіяльними дитячими і молодіжними осередками, чия діяльність проінята ідеями козацької педагогіки, були "Джур", "Січ", "Сокил", "Луг" та інші. Впливовою серед дітей і молоді в ХХ ст. було і є самодіяльне дитяче і молодіжне об'єднання "Пласт", процес зародження і становлення якого припадає на 1910-1912 роки.

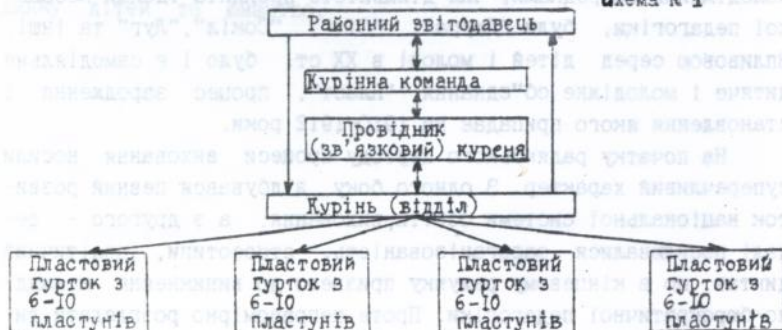
На початку радянського періоду процеси виховання носили суперечливий характер. З одного боку, відбувався певний розвиток національної системи освіти, виховання, а з другого - дедалі посилювалися заорганізованість, стереотипи, політичний диктат, що в кінцевому рахунку призвело до виникнення командно-бюрократичної педагогіки. Проте неправомірно розглядати ди-

тячий і молодіжний рухи навіть у 20-40 рр. в Україні як такі, що не відзначалися і позитивними ознаками. Високий рівень патріотичних і міжнародних почуттів, переконань проявили діти і молодь у роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.). В період з 1954-1964 рр. стали відчутними спроби активізації і демократизації системи позашкільного виховання підростаючих поколінь. У подальшому знову настає період так званої стабілізації всіх соціально-економічних і суспільно-політичних процесів, в результаті чого формується тенденція поверхового підходу до дитячого і молодіжного рухів, захоплення успіхами, тобто гаслова педагогіка. А піонерські і комсомольські організації перетворилися в слухняний придаток комуністичної партійної системи. Перебудова (1985-1991 рр.) сприяла деяким позитивним зрушенням в діяльності дитячих і молодіжних об'єднань: гласності, оновленню змісту виховання, плюралізму, варіативності.

На основі загальнопедагогічної концепції виховання і в подальшому "Концепції національного виховання" досліджено особливості діяльності самодіяльних і молодіжних об'єднань в регіоні Закарпаття. Специфікою діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань є: історичні та соціокультурні події, що відбувалися в краї на початку 20-х рр. XX ст.; географічне розташування регіону; регіональна освітня політика; багато-національний склад населення.

У Закарпатті популярні самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання "Пласт", "Черкес", Закарпатський Молодіжний Демократичний Союз, Спілка дитячих організацій Закарпаття. Для прикладу подаємо "Схему-фрагмент структури побудови Пласту. Утворення і функціонування куреня пластунів":

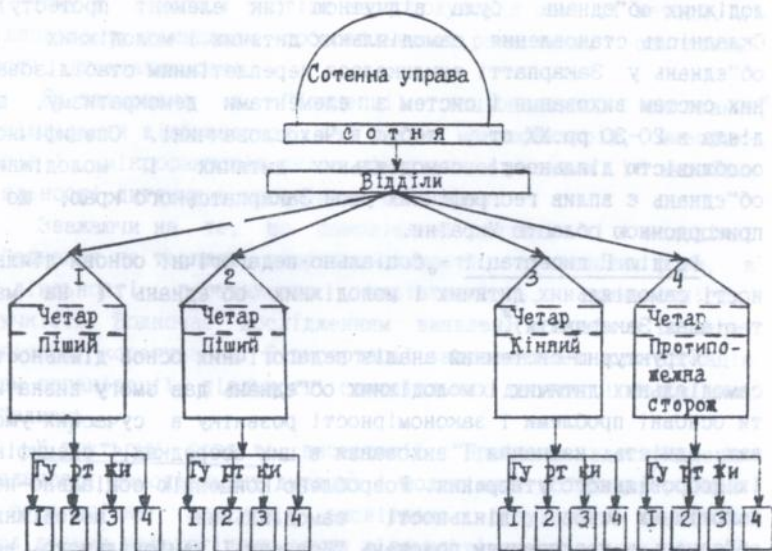
Схема № 1

Пласт вишенаведеної структури діяв здебільшого у містах. У сільській місцевості виникали "Села-Пласти".

Цікавою за своїм змістом є така структура Села-Пласту:

Схема № 2

У роботі застосовано метод портретної характеристики, за допомогою якого досліджено життя і педагогічну діяльність талановитих пластових діячів - А.Дідика (1890-1932), О.Вахнянина (1890-1924), Л.Вачинського (1896) - на Закарпатті в 20-30-ті рр. XX ст.

У дитячому молодіжному середовищі наявні і негативні прояви: індивідуалізм, духовно-ідеологічна стагнація.

Ретроспективний і сучасний аналіз педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Україні, зокрема, в Закарпатті, дає підставу зробити висновки: проблему діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Україні доцільно розглядати в історико-педагогічному аспекті; нерівномірністю функціонування самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань в Україні. Найвищого рівня діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань досягла

з часу проголошення незалежності України.

У Закарпатському регіоні з причин занедбаності виховання дітей та молоді в суспільно-державній системі в роки тоталітарних режимів діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань була відчутною (як елемент протесту). Складність становлення самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у Закарпатті викликала переплетінням стабілізованих систем виховання і систем з елементами демократизму, що діяла в 20-30 рр. XX ст., тобто в Чехословаччині. Специфічною особливістю діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань є вплив географічних умов Закарпатського краю, що є прикордонною областю України.

Розділ II дисертації - "Соціально-педагогічні основи діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань (на матеріалах Закарпаття)".

Структурно-системний аналіз педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань дав змогу визначити основні проблеми і закономірності розвитку в сучасних умовах, єдність навчання і виховання в цих осередках, специфіку їх добровільного утворення. Розроблено концепцію соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних і молодіжних об'єднань з урахуванням положень "Концепції національного виховання" в Україні. Обґрунтовано пріоритетні напрями самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, якими є: формування національної свідомості і самосвідомості підрастаючих поколінь; духовна єдність поколінь; участь у відродженні, збереженні і подальшому розвитку української культури; утвердження принципів загальнолюдської моралі; забезпечення охорони та зміцнення здоров'я дітей і молоді.

У дисертації застосовано відбір найбільш вживаних принципів виховного процесу - поєднання традиційних, оновлених і нових принципів. Вважаємо, що в "Концепції національного виховання" знайшли творче втілення вищезгадані принципи виховання, що сприяє поглибленню наукової суті процесу виховання в цілому, вдосконаленню діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань. Особливо вагомими є принципи: народності, добровільності, психологізації, етнізації, європеїзму.

Діяльність самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань концентрує в собі змістові складові виховання, які в сучасних умовах розвинулися в підсистеми.

Стосовно методів виховання в діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань слід зауважити, що не всі відомі в теорії виховання методи можуть бути використаними. Оскільки ці соціальні осередки є самоутворюваними, здебільшого спонтанними. Тому в їх роботі частіше застосовуються саме ті методи, що відповідають принципам добровільності, романтики, самодіяльності, ініціативності.

Як зазначено в "Концепції національного виховання", соціалізація відбувається на рівнях макрофакторів, мезофакторів і мікрофакторів, які є ефективними умовами і засобами діяльності дитячих і молодіжних об'єднань.

Зважаючи на те, що самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання не терплять заорганізованості, стабільних форм, в їх діяльності переважають варіативність, динамічність, гнучкість. Водночас дослідженням виявлені потреби в їх педагогічному корегуванні. В дисертації запропоновано класифікацію форм організації діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

У третьому розділі дисертації "Проблеми вдосконалення діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань" розкрито педагогічні аспекти, висвітлено результати наукового дослідження педагогічних основ діяльності самодіяльних і молодіжних об'єднань (у регіоні Закарпаття).

Дослідження ґрунтується на теоретико-практичних засадах педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, на основних сучасних підходах до процесу виховання громадянина України.

Аналіз педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань здійснено з урахуванням особливостей різних виховних систем: державної, регіональної, державно-регіональної. Охарактеризовано суть процесу виховання, складність, безперервність, відносна віддаленість його результатів. Використано інтегральну модель структурно-системного підходу до виховного процесу.

Визначено основні умови толерантних міжособистісних відносин у поліетнічних дитячих і молодіжних колективах, виявлено їх специфічні особливості в регіоні, де здійснювалося дослідження: педагогічно правильно побудоване сімейне і родинне виховання; сприятлива психологічна атмосфера; гуманістичний характер змісту і видів життєдіяльності об'єднань; оптимальний

рівень вихованості суб'єктів міжособистісних взаємовідносин.

У дисертації викладено особливості козацької педагогіки: єдність героїчного і гуманістичного; духовне, морально-етичне та оздоровлювально-фізичне виховання; роль і місце самодіяльних і молодіжних об'єднань у національній системі виховання.

Здійснено аналіз різних підходів до пластового і скаутського виховання на принципах демократизму.

Приділено увагу викладу характеристики розвитку контактів дітей і молоді в нетрадиційному спілкуванні, зроблено висновок щодо орієнтації на встановлення толерантних взаємовідносин у поліетнічних колективах.

Соціально-педагогічні основи діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань досліджувалися як творчий пошук. Простежена тенденція становлення інтегрованої системи знань про суттєві характеристики формування особистості молодої людини, комплексну систему регулятивних принципів цього процесу (юнознавство).

На основі узагальнення результатів дослідження розроблено модель взаємодії різних соціальних інститутів і самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань: виховне середовище; навчально-виховні заклади; сім'я і родина; громадські дитячі і молодіжні формування; самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання; позашкільні навчально-виховні заклади; соціально-виховні інститути; суб'єкт і об'єкт виховання у дитячому і молодіжному рухах; національна система виховання; соціум.

У ході дослідження доведено, що у контексті змісту виховання найбільш вагомими є такі види діяльності самодіяльних молодіжних об'єднань: розумове-навчально-освітня, науково-пошукова, науково-технічна творчість, природничо-дослідницька, вироблення навичок свідомої дисципліни; моральне-духовна, етична, засвоєння моральних цінностей, формування морально-статевої культури, культура поведінки; естетичне-естетика розумової праці, художньо-мистецька, фольклорно-етнографічна пошукова діяльність; трудове - трудове навчання, самообслуговування, виробнича праця, культура праці, колективні творчі справи, профорієнтаційна робота, трудова діяльність в умовах ринкової економіки; фізичне-валеологічна освіта, фізична культура, спортивно-масова робота, санітарно-гігієнічна освіта.

Природний педагогічний експеримент здійснювався в єдності з елементами і лабораторного дослідження.

Результати викладені в таблиці:

Дані щодо участі дітей і молоді в різних напрямках діяльності об'єднань (у проц. до загального числа учасників експерименту).

Таблиця № 1

Етапи експерименту	Експериментальні групи		
	високий	середній	низький
Початок експерименту (120 чол.)	12,6	73,1	14,3
Кінець експерименту (120 чол.)	54,8	37,2	9,0
Контрольні групи			
Початок експерименту (48 чол.)	15,8	71,6	12,6
Кінець експерименту (48 чол.)	26,4	68,0	5,6

Узагальнюючі дані засвідчують: якщо на початку дослідження в експериментальних групах до високого рівня можна було віднести 12,6% учасників, то в кінці експерименту - 54,8 %, до середнього відповідно 73,1 % - 37,2 % до низького - 14,3 % і 9,0 %.

З метою порівняльно-педагогічного аналізу результатів вибору дітьми і молоддю тих чи інших об'єднань було відібрано чотири експериментальні групи (120 чол.) і дві контрольні групи (48 чол.).

Аналіз показників, отриманих на початку і в кінці констатуючого експерименту, дозволив виявити динаміку змін рівнів участі дітей і молоді в діяльності за змістовими напрямками виховання.

У контрольних групах зміни участі учнівської молоді у діяльності самодіяльних і молодіжних об'єднань помітно зросли. Так, високий рівень зріс з 15,8% до 26,4 %, а низький зменшився з 12,6 % до 5,6 %.

Таким чином, у дисертації викладено результати історико-педагогічного аналізу діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань. Теоретично обґрунтовано концепцію соціально-педагогічних основ діяльності самодіяльних і молодіжних об'єднань,

виявлено шляхи, методи, засоби і форми реалізації її положень. Для дослідницької роботи було обрано найбільш типовий регіон - Закарпаття, де за історичних обставин самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання у XX- столітті характеризуються особливою різноплановістю.

На основі узагальнення результатів дослідження зроблено ряд висновків:

1. Толерантні міжособистісні відносини у поліетнічних дитячих і молодіжних колективах, взаємодія суспільно-державної і освітньо-виховної систем з самодіяльними дитячими і молодіжними об'єднаннями, тенденція відродження національно-культурних об'єднань і вагомість розвитку регіональних систем виховання є стрижневими чинниками поліпшення їх соціальної ролі, функціонування в педагогічному процесі.

2. Досліджено експериментально концепцію *соціально-педагогічних* основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань: за структурою виховного процесу; з урахуванням пердумов та умов функціонування цих об'єднань; розкриті шляхи і засоби оптимізації творчого характеру їх діяльності, обґрунтовано критерії громадянської вихованості людини засобами їх участі в суспільно корисних рухах чи в об'єднаннях. Подано класифікацію сучасних самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань. Запропоновано механізми забезпечення єдності мети і результатів дослідження педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань. Розроблено педагогічні основи взаємодії систем народної освіти та самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, їх специфіку у системі позашкільного виховання.

3. Врахування *результатів дослідження* соціально-педагогічних основ самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань сприяло методичному спрямуванню процесу виховання в цих осередках. З цією метою рекомендуємо: методичну підготовку учасників педагогічного процесу здійснювати у напрямі піднесення їх управлінської компетентності, вмінь і навичок аналітичної діяльності, діагностування, здійснення системного підходу у вихованні; постійно забезпечувати оволодіння організаторами самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань основними цілями, принципами, змістом, методами, засобами і формами їх діяльності; надавати допомогу самодіяльним і молодіжним об'єднанням у комплексному здійсненні різноманітних

змістовних напрямів їх діяльності, враховуючи при цьому пріоритет гармонійного виховання людини перед різними видами її навчання.

4. Реалізацію діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань рекомендовано здійснювати за такими напрямками: координації і кореляції їх діяльності на рівні суспільно-державної культурологічної політики; підготовки науково-педагогічних кадрів; розвитку інновацій у виховному процесі об'єднань; подолання залишкового принципу в соціальному статусі молодіжної політики.

Наукове дослідження педагогічних основ діяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань, не охоплює широкий спектр проблем юнознавства. Вважаємо за доцільне в подальшому продовжити науково-дослідну роботу з виявлення, обґрунтування механізму внутрішньої взаємодії та інтеграції різнопланових самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

Основні положення дисертації відображені в таких публікаціях автора:

1. Во имя чего? Что именно необходимо перестраивать? Как перестраивать? // *Вожатый*.-1989.-№4.-С.7-10 /у співавторстві/.

2. Организация деятельности отряда в летнем пионерском лагере. Методические рекомендации для старших и отрядных пионервожатых, а также воспитателей.-Ужгород, 1989.-26 с.

3. Пионерская организация в структуре непрерывного образования // *Научные разработки и достижения молодых ученых народного хозяйства. Тезисы докладов V научной конференции молодых ученых и специалистов*.-Ужгород, Ужгородский госуниверситет, 3-9 июня 1990 г.-с.27.

4. Некоторые аспекты обновления патриотического воспитания школьников Ужгородщины // *Научные разработки и достижения молодых ученых - народному хозяйству. Тезисы докладов V научной конференции молодых ученых и специалистов*. Ужгород, Ужгородский госуниверситет, 3-9 июня, 1990 г.-С.38.

5. Досвід творчої співдружності педколективів Ужгородського районного Будинку піонерів та школярів і малокомплектних шкіл Закарпаття // *Навчально-виховна робота з учнями сільських малокомплектних шкіл. Матеріали міжбласної науково-практичної конференції*.-Черкаси, 1990.-С.79-80.

6. До питання оновлення дитячого і молодіжного рухів // *Тези доповідей науково-практичної конференції молодих вчених*

присвяченої 45-річчю Ужгородського державного університету 29-31 жовтня 1990 року. - Ужгород, 1990. С. 8-10.

7. Краеведение в содержании воспитательной деятельности пионерии // Нравственно-эстетическое воспитание молодежи средствами искусства. Тезисы Всесоюзного научно-практического семинара. - Ч. 1. - Чернигов, 1990. - С. 14.

8. Досвід творчої співдружності підколективів Ужгородського районного Будинку піонерів та школярів і малокомплектних шкіл Закарпаття // Наукові розробки молодих вчених і спеціалістів. Збірник тез доповідей VI наукової конференції молодих вчених і спеціалістів, 10-17 червня 1991 р. - Ужгород, 1991. - С. 198-200.

9. До питання підготовки студентів університету до діяльності в центрах позашкільної виховної роботи // Концепція підготовки педагога в умовах університету та її методичне забезпечення. Матеріали доповідей і повідомлень науково-методичної конференції 26-28 березня 1991р. - Ужгород, 1991. - С. 45-47.

10. До питання підготовки вчителя національної школи // Учитель національної школи. Тези науково-практичної конференції. - Ч. 1. - Тернопіль, 1991. - С. 188-189 (у співавторстві).

11. Формирование эстетического отношения к искусству в детских творческих коллективах. Формирование эстетического отношения к искусству: В 6-ти т. - М., 1991. - С. 187-190 (у співавторстві).

12. Виховання творчо розвиненої особистості студента в процесі самостійної навчальної діяльності // Самостійна робота студентів: організація, форми і методи контролю. Матеріали доповідей і повідомлень науково-методичної конференції 26-27 травня, 1992 р. - Ужгород, 1992. - С. 68-70.

13. Програмно-цільовий підхід до організації самостійної роботи слухачів в системі підвищення їх кваліфікації // Актуальні проблеми безперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів України в умовах становлення національної школи. Матеріали 3-ї звітної наукової конференції інституту. - Київ, 1992. - С. 13-15.

14. Миротворчі мотиви виховання в дитячому та молодіжному русі // Виховання учнівської молоді в дусі миру і взаєморозуміння. Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції. Виховання учнівської молоді на ідеях миру в навчально-виховному процесі школи та ВУЗу, що відбулася 15-17 грудня

1992 року в м.Рівне.-В загол.: Рівненський педінститут, 1992.-С.107-109.

15. О.В.Духнович про сімейне виховання дітей // О.В.Духнович і Слов'янський світ. Матеріали Міжнародної наукової конференції 23-24 квітня 1993 року.-Ужгород,1993.-С.109-111.

16. Педагогічна профорієнтація учнів у системі роботи будинків дитячої та юнацької творчості. Неперервна педагогічна освіта: проблеми та перспективи. Тези доповідей науково-практичної конференції.-Кам'янець-Подільський,1993-С.43-45.

17. Гуманістичні засади проблем дитячого і молодіжного руху в педагогічній концепції Н.К.Крупської // Гуманистические основы педагогической концепции Н.К.Крупской и современность. Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 125-летию со дня рождения Н.К.Крупской.-Горловка, ГПШИЯ,1994.-С.7-9.

18. До питання виховання молоді в Палацах (будинках) дітей та юнацтва //Всеукраїнська науково-практична конференція з проблем роботи середніх загально-освітніх навчально-виховних закладів нового типу 2-4 лютого 1994 р.: Тези доповідей та виступів /Ред.кол.:О.Г.Мороз,М.Д.Ярмаченко,В.Г.Чижевський та ін.-К.:КДО,1994.-С.248-250.

19. Формування толерантних міжособистісних стосунків у поліетнічних дитячих і молодіжних колективах // Молодь і проблеми конфлікту в період переходу до демократичного суспільства. Тези доповідей Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції 31 березня -1 квітня 1994 року.-Ч.1.-Чернівці,1994.-С.263-266.

20. Одна з систем моделей взаємодії обдарованої особистості з соціальним середовищем //Талановита особистість: сім'я,школа,держава. Тези доповідей та виступів на Міжнародній науково-практичній конференції 11-15 травня 1994 р.'у Києві.-Т.1.-Київ, 1994.-С.14-16.

21. Штрихи до портретів організаторів Пласту на Закарпатті в 20-30-ті рр.ХХ-го століття //Молодіжний рух на Закарпатті (ХХ століття).Збірник наукових праць.-Ужгород:Закарпатський Центр соціальних служб для молоді,1995.-С.5-14.

22. Проблеми становлення дитячого і молодіжного рухів на Закарпатті в системі виховної діяльності "Просвіти" // "Просвіта" Закарпаття: Історія і сучасність. Матеріали Міжна-

родної науково-практичної конференції, присвяченої 75-річчю заснування на Закарпатті товариства "Просвіта". Науковий збірник товариства "Просвіта" № 1(15).-Ужгород,1996 (у друці).

23. Дитячий і молодіжний рух на Закарпатті (XX століття). Збірник наукових праць.-Ужгород: Закарпатський центр соціальних служб для молоді,1995.-С.14-32.

24. Становлення дитячого і молодіжного рухів на Україні (XVI століття-80-ті роки XX століття) //"Молодь-Україні". Наукові записки молодих учених Ужгородського державного університету. Том 5-6.-Ужгород: Закарпатський Центр соціальної служби для молоді,1995.-С.292-307.

25.Про деякі виховні аспекти освіти в сучасних умовах //Календар "Просвіти" на 1997 рік.-МПП "Тражда",1996.-С.21-23.

26. До питання про виховний аспект діяльності педагога під час післядипломної практики (здійснення "Концепції національного виховання")// Післядипломна освіта педагогічних кадрів: проблеми розвитку. Матеріали 4-ї звітної наукової конференції інституту.-Київ,1996.-С.7-9.

27. Понятійний апарат "Концепції національного виховання" // Календар "Просвіти" на 1997 рік.-Ужгород:МПП "Тражда",1996.-С.43.(у співавторстві).

28. Роль самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань у формуванні політичної культури українського народу // Політична культура українського народу:витоки, сучасний стан та роль у процесі державотворення. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.-Тернопіль,1996 (у друці).

29. Словник-довідник основних понять і термінів з курсу "Людина і суспільство".-Ужгород,1995.-42 с. (у співавторстві).

30. Про походження скаутського і пластового рухів // Календар "Просвіти" на 1996 рік.-Ужгород:МПП "Тражда",1996.-С.112-113.

31. Соціальне виховання молоді в педагогічній концепції А.Волошина // Матеріали Міжнародної наукової конференції присвяченої пам'яті А.Волошина 26-27 жовтня 1995р.-Ужгород: ВВК"Патент", 1996 (у друці).

32. Неформальні об'єднання молоді: причини виникнення, тенденції розвитку "Молодь-Україні". Наукові записки молодих учених Ужгородського державного університету. Том 8.- Ужгород: Закарпатський Центр соціальної служби для молоді, 1996(у друці).

Баяновская М.Р. Социально-педагогическая деятельность самодеятельных детских и молодежных объединений (на материалах Закарпатья).

Диссертация в виде рукописи на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальностям 13.00.05 - социальная педагогика и 13.00.01 - теория и история педагогики. Киевский университет имени Тараса Шевченко.- Киев.- 1996.

Работа посвящена исследованию социально - педагогических основ деятельности самодеятельных детских и молодежных объединений. Изучены проблемы становления, развития и обновления деятельности самодеятельных детских и молодежных объединений на материалах региональной воспитательной системы в условиях многонационального края- Закарпатской области Украины.

Научная новизна и теоретическая значимость диссертации состоят в раскрытии социально-педагогических аспектов деятельности самодеятельных детских и молодежных объединений и обосновании методологических, методических и практических тенденций, особенностей усовершенствования процесса воспитания на принципах педагогики сотрудничества.

M.R. Bayanovskaya. Social and pedagogical activity of children and youth amateur associations (on the material of Transcarpathia).

This thesis is submitted in the manuscript variant for receiving the Academic Decree - Candidate of Pedagogical Science specializing in 13.00.05.- social pedagogics and 13.00.01.- theory and history of pedagogics. Taras Shevchenko Kiev University.- Kiev.- 1996.

This thesis deals with the study of pedagogical basics of amateur children and youth association's activity. The problem of the development, growing and renovations of the association's activity on the grounds of the regional up-bringing system conditioned by the Transcarpathian region, Ukraine, are in the focus of the work.

Scientific novelty and theoretical significance of the thesis lies in the identification of the social-pedagogical aspects of the youth and children amateur associations and definition of the practical and theoretical tendencies and peculiarities of the perfection of the up-bringing process guiding by the principles of the pedagogical cooperation.

Ключові слова: соціально- педагогічна діяльність, самодіяльні дитячі і молодіжні об'єднання, неформальні молодіжні організації, формування, структура процесу виховання, регіональна концепція виховання, специфіка життєдіяльності самодіяльних дитячих і молодіжних об'єднань.

AB 33.838

AB 33.838